

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1935 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 12 av herr *Bagge m. fl.* och nr 98 av herrar *Björck, John, och Larson, Edward*, samt motionerna i andra kammaren nr 29 av herr von *Seth m. fl.* och nr 78 av herr *Åqvist*.

I motionerna I: 12 och II: 29, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag.

I motionerna I: 98 och II: 78, vilka jämväl äro likalydande, har hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning om och förslag till sådana bestämmelser, att effektivare skydd beredes enskilda företags pensions- och därmed likställda fonder och institutioner mot att tagas i anspråk för andra ändamål än dem, för vilka de ursprungligen tillkommit.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har lämnat svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, svenska personal-pensionskassan, Sveriges industriförbund, de anställdas centralorganisation samt svenska bankföreningen tillfälle att yttra sig över motionerna. Yttranden hava inkommit från samtliga ovannämnda organisationer och finnas såsom bilagor A—F fogade vid detta utlåtande. Utskottet tillåter sig hänvisa till yttrandenas innehåll.

Utskottet vill erinra om den i gällande lag den 12 augusti 1910 om aktiebolag i 53 § tredje stycket givna bestämmelsen, att nedsättning av ett aktiebolags reservfond får beslutas allenast för betäckande av förlust, som enligt fastställd balansräkning finnes hava uppstått å rörelsen i dess helhet och som icke kan ersättas av andra befintliga, till framtida förfogande avsatta medel. I balansräkningen upptagna medel av sistnämnda beskaffenhet—under namn av pensionsfond eller dylikt—måste sålunda först tagas i anspråk, innan någon del av reservfonden får tillgripas.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 juni 1931 hava utredningsmän tillkallats för att inom socialdepartementet biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande frågan om rättslig reglering av de i enskild tjänst anställdas arbetsavtal och vad därmed äger samband. Utredningsmännen hava antagit benämningen *kommittén angående privatanställda*.

Då ovannämnda bemyndigande begärdes anförde föredragande departementschefen, statsrådet Larsson, till statsrådsprotokollet bland annat:

Frågan om beredande av tryggad rätt till pension är givetvis värd synnerlig uppmärksamhet. Jag tillåter mig emellertid erinra om den år 1928 verkställda utredningen angående tryggnad av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension (statens offentliga utredningar 1929: 3). Nämnda betänkande, som utarbetats av särskilda inom justitiedepartementet tillkallade sakkunniga, torde böra upptagas till slutlig behandling inom omförmälda departement.

I 1928 års utredning framlagda förslag åsyftade att giva löntagaren större trygghet att utfå av arbetsgivaren utfäst tjänstepension, när pensionsfallet inträffade, och bättre rätt att, om han avginge ur arbetsgivarens tjänst i förtid, utfå den del av den utfästa pensionen, som han skäligen borde anses ha intjänat före avgången. Den större tryggheten åstadkommes därigenom, att det ålades arbetsgivaren att försäkra sin utfästelse. I sådant avseende stadgades att om arbetsgivaren antagit och för löntagarna delgivit bestämmelser rörande tjänstepension åt dem, som innehade anställning av visst slag, eller annorledes åt löntagare utfäst tjänstepension, skulle sådan tjänstepension tryggas genom försäkring hos svensk försäkringsgivare eller insättning hos svensk försäkringsgivare eller bankinrättning. Om löntagaren avginge ur arbetsgivarens tjänst, innan försäkringsfallet inträffat, skulle han ha viss rätt till fribrev. Arbetsgivaren vore pliktig att giva de enligt utfästelsen berättigade löntagarna uppgift om, hos vilken försäkringsgivare eller bankinrättning utfästelsen tryggats, samt om innehållet i försäkrings- eller insättningsavtalet.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 18 december 1931 har nämnda sakkunnigbetänkande överlämnats till kommittén angående privatanställda, varvid det uppdragits åt kommittén att till vidare behandling och för avgivande av förslag upptaga i betänkandet avhandlade spörsmål.

Enligt vad utskottet inhämtat ämnar kommittén upptaga till behandling det spörsmål, som är föremål för yrkanden i de nu förevarande motionerna, i samband med därmed närstående, till kommittén remitterade frågor. Kommitténs arbete torde komma att bliva slutfört under loppet av år 1935.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 26 juni 1933 har funnits tillsatt en kommitté för omarbetning av aktiebolagslagstiftningen — *aktiebolagskommittén*. Denna kommitté har emellertid numera blivit upplöst. Dess ordfö-

rande och två av dess ledamöter hava förordnats att från och med den 1 mars 1935 vara ledamöter av *lagberedningen*, som erhållit uppdrag att fullfölja utredningen av frågan om en reform av aktiebolagslagstiftningen.

Utskottet har inhämtat, att lagberedningen vid behandling av frågan om aktiebolags balansräkning kommer att upptaga till prövning spörsmål rörande olika avsatta fonder.

Vid förra årets riksdag framställde herr Andersson i Stockholm — under återopande av det förhållandet (jämväl omnämnt i bilagan B till detta utlåtande), att Aktiebolaget Separator för täckande av uppkommen driftsförlust avskrivit, bland annat, bolagets arbetarepensionsfond och arbetareänkepensionsfond — i *interpellation* till statsministern frågor om regeringen uppmärksammat, att bolag, som tidigare fonderat medel för pensionering av arbetare, toge de fonderade medlen i anspråk för andra ändamål, samt — om så vore fallet — huruvida regeringen hade för avsikt att vidtaga några åtgärder för att bevara dessa fonder för de ändamål, vartill de varit avsedda.

I sitt svar å interpellationen erinrade statsministern, excellensen Hansson, om det förut omnämnda 1928 års betänkande med förslag angående tryggande av hos enskild arbetsgivare anställd personals rätt till utfäst pension samt redogjorde i fråga om dess innehåll för ett par mera väsentliga punkter. Vidare omnämndes, att betänkandet av Kungl. Maj:t överlämnats till kommittén angående privatanställda. Statsministern framhöll, att av vad han i sitt svar anfört framginge, att av interpellanten berörda missförhållanden sedan åtskilliga år varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet och att förberedelser vidtagits i syfte att på lagstiftningens väg avlägsna dessa missförhållanden. Slutgiltigt ståndpunktstagande till ifrågavarande spörsmål kunde lämpligen icke ske, förrän den pågående utredningen angående privatanställda föreläge färdig.

Från Aktiebolaget Separator har lämnats bland annat nedanstående uppgifter angående de omförmälda transaktionerna med vissa fonder:

På grund av de senare årens utveckling ansåg bolaget det vara rådligt att vid upprättandet av 1933 års balansräkning bland annat nedsätta det bokförda värdet å bolagets aktier i ett amerikanskt dotterbolag och att i samma mån minska bolagets reservfond. Det rörde sig om en ren bokföringsåtgärd, genom vilken bolaget blivit varken fattigare eller rikare.

Vid ifrågavarande tidpunkt fanns i bolagets räkenskaper följande belopp särskilt redovisade bland dess skulder i balansräkningen: arbetarepensionsfonden å 872,618 kronor 68 öre, arbetareänkepensionsfonden å 257,565 kronor 15 öre samt arbetarebyggnadslånefonden å 120.000 kronor.

Enligt bestämmelse i 53 § aktiebolagslagen finge en nedskrivning av ett aktiebolags reservfond emellertid icke äga rum med mindre än samtliga andra till framtida förfogande avsatta medel först tagits i anspråk. På grund härav blev bolaget nödsakat att ur sin balansräkning stryka dessa särskilt redovisade poster.

Under år 1933 utbetalade bolaget i pensioner till arbetare och arbetare-änkor 143,658 kronor 6 öre. Härav framginge, att det endast skulle vara en mindre del av utgående pensioner, som skulle ha kunnat bestridas av räk-
tan från de förut omnämnda fonderna. — Inom bolaget hade sedan 1934 års
bolagsstämma förekommit 13 nya fall av arbetare- och arbetareänke-
pensioner eller byggnadslån, vilka samtliga beviljats i full analogi med
vad som tidigare skett och i överensstämmelse med gällande regler och
villkor. Tidigare beviljade pensioner utginge oförändrade.

För ett industriföretag vore det icke detsamma att bevilja en arbetare en
årlig pension och ur sin löpande rörelse bestrida densamma som att ur sin
rörelse bortdraga ett kapital, stort nog att »säkerställa» (genom inköp av
statsobligationer, köp av livräntor eller dylikt) sagda pension. Den första
åtgärden vore överkomlig. Den senare vore däremot av sådan art, att de
flesta industriföretag sannolikt skulle se sig nödsakade att avstå från
att över huvud taget bevilja pension.

Utskottet.

Enligt utskottets förmenande är det ett samhällsintresse av vikt, att hos
enskilda företag och sammanslutningar anställda personer erhålla säker-
het för att pensioner, som genom anställningsavtal eller eljest blivit dem
tillförsäkrade, verkligen komma att utgå, då pensionsåldern inträder.

Av utskottets utlåtande här ovan samt i bilagorna till detsamma före-
bragt utredning framgår, att avsättningar, vilka under namn av pensions-
fond eller dylikt i många fall ske, icke bereda de pensionsberättigade trygg-
het. Sådana fonder kunna nämligen i allmänhet enligt gällande aktiebo-
lagslagstiftning tagas i anspråk för ändamål, för vilka de — enligt vad av
deras benämning framgår — icke varit avsedda. I 53 § aktiebolagslagen
stadgas nämligen, att befintliga till framtida förfogande avsatta medel
först måste tagas i anspråk för att täcka förlust, som enligt fastställd ba-
lansräkning uppstått å rörelsen i dess helhet, innan nedsättning av reserv-
fonden får beslutas. Att pensionsfonder icke bildas under mera betryg-
gande former än som vanligen sker synes bero bland annat därpå, att för
de medel, som blivit avsatta till sådana tryggade pensionsfonder, enligt
nuvarande beskattningslagstiftning skall utgå såväl gåvoskatt som in-
komst- och förmögenhetsskatt. Vidare må erinras, att, då en anställd flyt-
tar från ett företag, som genomfört pensionering av sina anställda, till ett
annat företag, innan pensionsåldern inträtt, detta ofta för honom medför
förlust av pension. I fråga om sådana fall saknas för närvarande laglig
reglering.

Av de till utskottet inkomna yttrandena och i övrigt inhämtade upplys-
ningar framgår visserligen, att anledning finnes att förvänta, att de i före-
varande motioner omförmälda spörsmålen komma att till vissa delar be-
röras vid de utredningar, som verkställas inom lagberedningen vid dess
revision av aktiebolagslagstiftningen samt inom kommittén angående
privatanställda. Frågan om att bereda betryggande former för de pri-
vatanställdas pensionering bör emellertid enligt utskottets mening lösas
ur enhetlig synpunkt och under beaktande av förhållandena å hela det

område, som därav beröres. Med hänsyn härtill anser utskottet skäl föreligga för riksdagen att hos Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsamt utredning i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, I: 12, I: 98, II: 29 och II: 78, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville till allsidig och skyndsamt utredning upptaga frågan om lagstiftning i syfte att få till stånd betryggande former för pensionering av anställda hos enskilda företag och sammanslutningar.

Stockholm den 28 mars 1935.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Bagge, Sigfrid Hansson, Frändén, Gustaf Tamm, Norman, Forslund* och *Elof Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Österström*, Hage, Johanson* i Stockholm*, *Holmström*, Hansson* i Trollhättan, *Gardell* i Gahns, *Sandström* i Sollefteå och *Hermansson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.**Svenska arbetsgivareföreningen.**

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan andra lagutskottet berett Svenska Arbetsgivareföreningen tillfälle att avgiva yttrande över inom riksdagen väckta motioner av herr Bagge m. fl., av herr von Seth m. fl., av herrar John Björck och Edward Larson samt av herr Åqvist om beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag, får föreningen härmed vördsamt anföra följande.

Enligt vad föreningen har sig bekant ingår den i motionerna avsedda frågan i det utredningsuppdrag, som blivit anförtrott åt den år 1931 tillsatta kommittén angående privatanställda, och det lärer vara kommitténs avsikt att efter avlämnande inom den närmaste tiden av sitt första betänkande upptaga pensionsfrågan till närmare prövning. Därvid torde frågan komma att utredas i hela dess vidd, eftersom kommittén icke ansett sitt uppdrag vara begränsat till de anställda i inskränkt mening. Vid sådant förhållande lärer något nytt beslut om frågans utredning icke vara påkallat.

Stockholm den 31 januari 1935.

Svenska Arbetsgivareföreningen.

*Gustaf Söderlund.***Bilaga B.****Landsorganisationen i Sverige.**

Till andra lagutskottet.

Genom remiss från utskottet har Landsorganisationen i Sverige beretts tillfälle att avgiva yttrande över av herr Bagge m. fl., av herr von Seth m. fl., av herrar John Björck och Edward Larson samt av herr Åqvist inom riksdagen väckta motioner om beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag. Landssekreterariatet får, å Landsorganisationens vägnar, anföra.

Det rättsskydd motionärerna åsyfta torde endast avse att förhindra att sådana pensionsfonder, vilka nu utgöra dispositionsfonder, tagas i anspråk för täckande av företagets förluster, för utdelning åt aktieägare eller över huvud för andra ändamål än det, för vilket fonden avsatts. Det är sålunda fråga endast om sådana pensionsfonder, vilka icke organiserats såsom självständiga rättssubjekt med från företagets tillgångar avskild förmögenhet.

Landsekretariatet är i likhet med motionärerna av den uppfattningen, att en lagstiftning till skydd för dessa pensionsfonder, garanterande deras användning endast för det med desamma avsedda ändamålet, är en trängande social angelägenhet. Redan i sitt yttrande över det den 10 december 1927 avgivna betänkandet rörande frivillig tjänstepensionering framhöll Landsekretariatet nödvändigheten av att det i lag fastställes, att av företag till förmån för arbetarna beslutade avsättningar äro att betrakta såsom de vid företaget anställda arbetarnas egendom, som ej må av företaget förbrukas. Landssekretariatet ansåg att bestämmelser här-om borde meddelas i samband med den då ifrågasatta lagstiftningen om tjänstepensionering, enär dylika avsättningar ofta skedde för pensionsändamål. De sakkunniga funno emellertid för sin del att bestämmelser av det slag, som Landssekretariatet förordat, komme att ingripa på ett helt annat rättsområde än det då föreliggande förslaget avsåge att reglera; de blevo specialbestämmelser rörande visst slag av gåva. Komme emellertid en lagstiftning om stiftelser till stånd, kunde man, uttalade de sakkunniga, tänka sig att det stadgades, att ifrågavarande donationers förvaltning övertogs av en självständig stiftelse. Härigenom bleve medlen åtminstone skyddade för arbetsgivarens borgenärer.

I det av Landssekretariatet avsedda fallet var — liksom i föreliggande motioner — fråga om donationer (avsättningar) utan pensionsutfästelse från arbetsgivarens sida. Klart vore, uttalade de sakkunniga, att, om sedermera en utfästelse om pension att utgå ur donerade medel lämnades, det på grund av den då föreslagna lagens bestämmelser skulle bliva nödvändigt att överföra medlen från arbetsgivarens besittning till ett självständigt rättssubjekt (försäkringsinrättning).

Angelägenheten av det krav Landssekretariatet i nu nämnda sammanhang framförde har ytterligare framhävts av under de senare åren inträffade händelser, av vilka i den offentliga diskussionen särskilt uppmärksammas Aktiebolaget Separators sistlidna ar företagna åtgärd att till täckande av uppkommen driftsförlust avskriva bland annat bolagets arbetarepensionsfond, arbetareänkepensionsfond och arbetarebyggnadslånefond, tillsammans representerande ett kapital av 1,250,183 kronor, varav å de båda pensionsfonderna belöpte 1,130,183 kronor. Med gällande aktiebolagslagstiftning har bolaget icke kunnat för förlustens täckande tillgripa nedsättning av reservfonden, innan befintliga dispositionsfonder anlitas för ändamålet. På de omständigheter, vilka likväl kommo bolagets förfarande att framstå såsom ur arbetaresynpunkt särskilt förhatligt, saknar Landssekretariatet i detta sammanhang anledning ingå.

Då de väckta motionerna endast avse den begränsade frågan om skydd för enskilda företags pensionsfonder — varmed väl bör likställas andra fonder som avsatts i de anställdas intresse — mot att tagas i anspråk för andra ändamål än dem, för vilka de tillkommit, skulle strängt formellt frågan om de anställdas rätt till de fonderade medlen falla utanför ramen av den föreslagna utredningen. Önskvärt vore emellertid att denna fråga bleve föremål för samtidig utredning. I sådana fall då bindande pensionsutfästelse föreligger är rättsläget visserligen klart. Men då sa icke är fallet komme, därest den nu ifrågasatta lagstiftningen genomföres, spörsmålet i ett annat läge än nu, då rätten till de fonderade medlen anses tillkomma företaget och de anställda alltså icke kunna göra några som helst anspråk gällande. Landssekretariatet, som förutsätter att det föreslagna rättsskyddet kommer att utformas på det sätt, att företaget icke endast befrias från *skyldighet* att för företagets räkning anlita här

ifrågavarande fonder utan också betages *rättighet* att sålunda disponera över medlen, vill framhålla önskvärldheten av att de anställdas rättigheter i avseende å fonderna fastslås och även bringas till uttryck genom de anställdas representation inom de organ, vilka, därest fonderna organiseras såsom särskilda rättssubjekt, komma att handhava förvaltningen.

Utän vidare är det klart — vilket även av motionärerna förutsättes — att den föreslagna utredningen icke endast bör avse aktiebolags pensionsfonder utan även sådana fonder, som avsatts av handelsbolag, ekonomiska föreningar och enskilda näringsidkare.

Stockholm den 19 februari 1935.

Landsorganisationen i Sverige,

Landssekreterariatet,

Edv. Johanson.

Bilaga C 1.

Svenska personal-pensionskassan.

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan genom utskottets den 28 januari d. å. hit ingångna skrivelse tillfälle beretts Svenska Personal-Pensionskassan att avgiva yttrande över motionerna n:ris 12 och 98 i första kammaren och n:ris 29 och 78 i andra kammaren, får kassans styrelse anföra följande.

Frågan om de privatanställdas pensionering är otvivelaktigt av den stora sociala betydelse, att varje utredning, som kan tjäna till frågans klarläggande eller befordra dess rationella lösning, måste anses synnerligen önskvärd. Motionärernas hemställen om utredning angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag får styrelsen därför tillstyrka. I olikhet med åtminstone vissa av motionärerna anser styrelsen dock en särbehandling av motionärernas förslag vara mindre lämplig, utan bör den föreslagna utredningen sammanföras med den mera allmänna utredning angående de privatanställdas pensionsförhållanden, vilken f. n. är föremål för behandling av kommittén angående privatanställda.

Innan styrelsen söker klarlägga denna sin uppfattning, må i största korthet en redogörelse lämnas för pensionsfrågans hittillsvarande utveckling och aktuella läge i vårt land.

De f. n. befintliga formerna för pensionering av personal i enskilda företags tjänst äro i huvudsak följande:

1. Anslutning till en central pensionsinrättning: K. Pensionsstyrelsen genom anlitande av dess frivilliga försäkring, Svenska Personal-Pensionskassan (SPP), Enskilda Järnvägarnas Pensionskassa (EJP) eller Svenska Publicisternas Pensionskassa.

2. Bildande av en från respektive företag fristående pensionskassa eller stiftelse, vars verksamhet är begränsad till de vid detta företag anställda.

3. Direkt pensionering från respektive företags sida, vare sig pensions- eller liknande fond finnes inom företaget avsatt eller icke.

Under det att tidigare den tredje av dessa former torde hava varit den

mest brukliga, har numera den första blivit den förhärskande. Sålunda äro till SPP f. n. anslutna drygt 1,100 företag och äro där försäkrade c:a 25,000 anställda. Årliga beloppet av de avgifter, som till SPP f. n. inbetalas, utgör c:a 18 miljoner kronor och uppgå de samlade fonderna till ett belopp av c:a 120 miljoner kronor. Vidare äro till EJP anslutna c:a 100 järnvägsförvaltningar och äro där försäkrade drygt 10,000 anställda samt inbetalas för dem 3.5 miljoner kronor årligen i pensionsavgifter. De uppsamlade fonderna i EJP uppgå till c:a 110 miljoner kronor. I allt torde man kunna anse, att c:a 1,300 enskilda företag hava sina anställdas pensionering ordnad genom centrala pensionsinrättningar, att denna pensionering omfattar c:a 36,000 anställda och att de samlade fonderna uppgå till bortåt 250 miljoner kronor. Tillväxten i sist anförda siffror är ock synnerligen betydande, nämligen ifråga om antalet företag c:a 150, ifråga om antalet anställda c:a 3,000 och ifråga om uppsamlade fonder c:a 30 miljoner kronor, allt per år räknat. Till ytterligare belysning av den utbredning, som den centrala pensioneringen hittills vunnit, bifogas en tryckt förteckning över passiva medlemmar i SPP, å vilken förtecknings tredje omslagssida jämväl en tablå över SPP:s utveckling finnes införd (*bil. 1*). [Av bil. 1 har här nedan endast tablå medtagits såsom bilaga C 3.]

Beträffande de två sista formerna föreligga stora svårigheter att erhålla uppgifter om deras totala förekomst. Styrelsen har dock sökt att få kännedom om ungefärliga storleken av det kapital, som finnes uppsamlat i de egna pensionskassorna (och -stiftelserna), ävensom om ungefärliga beloppet av de inom företagen avsatta pensions- och liknande fonderna. På grundval av vissa från K. Socialstyrelsen inhämtade uppgifter har det förstnämnda kapitalet uppskattats till 150 å 200 miljoner kronor, varav dock en del belöper på pensionskassor, som icke äro avsedda för tjänstepensionering. Inom företag avsatta pensionsfonder torde uppgå till 100 miljoner kronor. Beräkningen av detta belopp är grundad på en av kassan verkställd bearbetning av uppgifter lämnade i »Aktieägarens Uppslagsbok» 1934—1935, »Svensk Försäkringsårsbok» 1934 och »Svensk Bankmatrikel» 1932. En sammanställning av bearbetningsresultatet är här bifogad (*bil. 2*) [bilaga C 2 här nedan].

Av nu anförda siffror framgår, att för pensionering av i enskild tjänst anställda för närvarande finnes avsatt ett belopp av lägst 500 miljoner kronor, varav c:a 100 miljoner kronor eller inemot 20 procent äro att betrakta såsom oskyddade. Bemärkas bör, att medan i särskilda pensionsinrättningar befintliga fonder raskt tillväxa, summan av de oskyddade pensionsfonderna kan förväntas snarare minska än öka.

Styrelsen återgår nu till behandlingen av den väckta frågan om beredande av skydd för inom företagen avsatta pensionsfonder.

En betydande svårighet för en lagstiftning, som vill hindra, att pensionsfonder tagas i anspråk för andra ändamål än det avsedda, ligger däruti att bestämmelser angivande ifrågavarande fonders ändamål i stor utsträckning helt saknas eller äro mer eller mindre ofullständiga. För såvitt styrelsen rätt uppfattat motionärernas intentioner, torde det bliva nödvändigt att i den ifrågasatta lagstiftningen bland annat

1) definiera begreppet pensionsfond och

2) i den mån föreskrifter därom saknas angiva, vilka grupper av anställda och pensionärer skola anses delaktiga i en avsatt pensionsfond, arten och storleken av de pensionsförmåner, som skola tillkomma de enskilda delägarna, o. s. v.

Bestämmelser av sistnämnda art äro behöfliga ej blott i det fall ett företag träder i likvidation, utan även i det fall nedsättning av en pensionsfond blir ifrågasatt för sanering av företagens allmänna affärsställning eller eljest.

Då enligt nuvarande förhållanden bestämmelser angående användning av pensionsfond oftast kunna upphävas eller ändras genom ensidigt beslut från företagens sida, måste ställning också tagas till frågan, huruvida och under vilka förutsättningar sådana ändringar få av ett företags ledning göras i eventuellt befintliga regler för pensionsfonds användning, varigenom försämring uppstår i enskild anställds delaktighet i fonden.

Slutligen torde man vid lagstiftningen också komma in på frågan om den s. k. oantastlighetsprincipen, d. v. s. på frågan om en i förtid avgående anställd skall anses hava rätt till de på anställningstiden belöpande pensionsförmånerna. Härvid är man emellertid inne på ett på samma gång utomordentligt betydelsefullt men också ytterst svårtillgängligt område.

Av det nu sagda torde framgå, att man vid en lagstiftning av den art, som motionärerna torde hava åsyftat, måste komma in på frågor, som äro desamma eller likartade med dem, som redan varit föremål för behandling i det betänkande och förslag till lag om frivillig tjänstepensionering, vilket blivit remitterat till kommittén angående privatanställda. Härmed torde också styrelsen få anses hava motiverat sin ovan uttalade ståndpunkt, att den begärda utredningen bör sammanföras med den nämnda kommitté åvilande mera allmänna utredningen angående de privatanställdas pensionsförhållanden, en utredning, vilken — det bör här framhållas — har avseende å personer såväl i tjänstemanna- som i arbetareställning.

Det kan givetvis förutsättas, att kommittén angående privatanställda kommer att samråda med 1933 års kommitté för omarbetning av aktiebolagslagstiftningen angående de ändringar, som kunna göras i denna lagstiftning för beredande av en mera tryggad ställning åt inom enskilda företag avsatta pensionsfonder. Då en mera fullständig utredning av nu berörda frågor helt säkert kräver anseelig tid men ett framträdande önskemål är, att på senare tid ej sällan förekommande fall av disposition av pensionsfonder för andra ändamål än de avsedda i möjligaste mån inskränkas, anser sig styrelsen böra betona angelägenheten av snara åtgärder i motionernas syfte och som en sådan rekommendera en ändring i aktiebolagslagen därhän, att reservfond må kunna nedsättas, innan en inom företaget avsatt pensionsfond behöver tillgripas.

Styrelsen hemställer, att vid behandlingen av de ifrågavarande motionerna ovan anförda synpunkter måtte vinna beaktande.

Stockholm den 19 februari 1935.

Svenska Personal-Pensionskassan
— ömsesidig försäkringsförening —
Å styrelsens vägnar:

Axel Wahlberg.

E. Forssman.

E. Liedstrand.

Bilaga C 2.

Bilaga 2.

Inom företagen avsatta pensions- och understödsfonder vid slutet av år 1933.

(Enligt Aktieägarens Uppslagsbok 1934—1935, Svensk Försäkringsårsbok 1934 och Svensk Bankmatrikel 1932.)

Yrkesgrupp	Avsatta pensionsfonder		Därav inom företag anslutna till SPP ¹	
	antal företag	avsatt belopp kr.	antal företag	avsatt belopp kr.
I. Låne- och försäkringsrörelse, penningplacering och fastighetsförvaltning.				
Affärsbanker och inteckningsföretag	11	4,011,000	1	45,000
Sparbanker ²	78	8,456,000	18	1,481,000
Bankir-, emissions-, varubelåningsrörelse o. dyl.	3	424,000	1	144,000
Fastighetsförvaltning	1	5,000	—	—
Försäkringsrörelse	23	9,316,000	8	1,355,000
Summa	116	22,212,000	28	3,025,000
I % av samtliga avsatta pensionsfonder inom gruppen			24.1	13.6
II. Lantbruk	—	—	—	—
III. Industri:				
Blandad bruksrörelse	11	786,000	9	734,000
Bryggerier och vattenfabriker	22	9,013,000	9	6,285,000
Elektricitets- och kraftverk	7	2,411,000	6	2,386,000
Gruvindustri	1	100,000	1	100,000
Metall- och maskinindustri	35	8,591,000	18	4,614,000
Kemisk-teknisk industri	9	12,350,000	8	12,339,000
Livsmedelsindustri	16	12,965,000	6	12,219,000
Läder-, skinnvaru- och beklädnadsindustri	19	2,724,000	5	532,000
Pappers- och massaindustri samt sågverks- och annan trävaruindustri	30	6,820,000	16	4,605,000
Sten-, ler- och annan jordindustri	8	3,532,000	3	2,456,000
Textilindustri	25	4,760,000	12	3,005,000
Tryckeri- och pappersförädlingsindustri	13	1,097,000	3	384,000
Summa	196	65,149,000	96	49,659,000
I % av samtliga avsatta pensionsfonder inom gruppen			49.0	76.2
IV. Handel.				
Agentur- och entreprenadrörelse m. m.	2	120,000	1	100,000
Varuhandel	32	4,997,000	12	826,000
Summa	34	5,117,000	13	926,000
I % av samtliga avsatta pensionsfonder inom gruppen			38.2	18.1
V. Kommunikationer:	30	5,876,000	4	1,904,000
I % av samtliga avsatta pensionsfonder inom gruppen			13.3	32.4
VI. Diverse ändamål	7	1,566,000	—	—
Summa	388	99,920,000	141	55,514,000
I % av samtliga avsatta pensionsfonder inom gruppen			36.8	55.6

¹ Dessa pensionsfonder avse till största del pensioneringen av de äldsta befattningshavarna och av redan pensionerade personer vid företag, som med huvudmassan av sin personal gått in i SPP, och äro därför av en tämligen tillfällig karaktär. — ² Uppgifterna för sparbanker avse i motsats till övriga yrkesgrupper förhållandena vid 1931 års slut.

Bilaga C 3.

Bilaga 1.

Utvecklingen av SPP:s verksamhet intill 1934 års utgång.

Vid slutet av år	Antal passiva medlemmar (arbet:givare)	Antal aktiva medlemmar (anställda)	Fortlöpande årlig avgiftssumma (i kr.)	Fonder (i kr.)
1917.....	19	1,137	472,000	284,000
1918.....	58	2,811	1,364,000	1,579,000
1919.....	83	3,151	1,608,000	3,364,000
1920.....	88	3,860	2,407,000	6,654,000
1921.....	90	4,174	2,470,000	9,002,000
1922.....	93	4,234	2,293,000	11,360,000
1923.....	104	4,454	2,367,000	14,004,000
1924.....	109	4,628	2,471,000	17,653,000
1925.....	127	4,960	2,568,000	21,026,000
1926.....	155	5,397	2,881,000	25,251,000
1927.....	240	6,751	3,759,000	30,141,000
1928.....	332	7,777	4,590,000	35,880,000
1929.....	428	9,610	6,003,000	43,562,000
1930.....	528	12,640	8,396,000	53,333,000
1931.....	656	15,219	10,544,000	65,527,000
1932.....	750	16,574	11,368,000	79,300,000
1933.....	860	18,896	12,723,000	96,693,000
1934 (appr.).....	1,000	22,200	15,300,000	115,000,000
Febr. 1935 (appr.).....	1,160	25,000	18,000,000	120,000,000

Bilaga D.

Sveriges industriförbund.

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan tillfälle beretts Sveriges Industriförbund att yttra sig över vissa inom riksdagen väckta motioner om beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag får Industriförbundet härmed i denna sak anföra följande.

I de likalydande motionerna nr 12 i första kammaren av herr Bagge m. fl. samt nr 29 i andra kammaren av herr von Seth m. fl. hemställas om utredning angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag. I de ävenledes likalydande motionerna nr 98 i första kammaren av herr John Björek samt nr 78 i andra kammaren av herr Aqvist begäres utredning rörande beredande av effektivare skydd för enskilda företags pensions- och därmed likställda fonder och institutioner mot att tagas i anspråk för andra ändamål än dem, för vilka de ursprungligen tillkommit.

Strävandena att på ett rationellt, enhetligt och för de anställda betryggande sätt ordna de privatanställdas pensionsfråga är enligt Industriförbundets mening av mycket stor betydelse och förbundet var därför en

av initiativtagarna till bildandet av Svenska Personal-Pensionskassan, SPP, som redan vunnit en betydande anslutning ej minst från industriens sida. Förbundet erinrar om att SPP:s verksamhet är baserad på den för de anställda fördelaktiga ståndpunkten, att pensionen är att anse som en uppskjuten lön. Omkring 25,000 anställda äro för närvarande anslutna till SPP och antalet är i snabb tillväxt. SPP:s fonder uppgå nu till omkring 120 miljoner kronor. Det vore av intresse att härmed jämföra omfånget av den pensionering, som är avsedd att finansieras från de inom de enskilda företagen avsatta pensionsfonderna, vilkas skyddande utgör föremål för de föreliggande motionerna. Det är emellertid svårt att tillförlitligt uppskatta dessa fonders omfång. Med ledning av publikationen Aktieägarnas Uppslagsbok, som dock endast upptager aktiebolag med 200,000 kronor aktiekapital och därutöver, finner man, att pensionsfonderna inom denna företagsgrupp torde uppgå till mellan 60 och 70 miljoner kronor (häri ingår på det hela taget icke bankernas och försäkringsbolagens pensionsfonder). Därvid är att märka att ett stort antal pensionsfondsägande företag numera äro anslutna till SPP. Sålunda äro ägarna till omkring $\frac{2}{3}$ av nyssnämnda pensionsfondsbelopp SPP-medlemmar. På det hela taget synes bildandet av pensionsfonder och avsättning till desamma under senare år hava stagnerat och de pensionsmedel, vilkas skyddande de föreliggande motionerna avse, utgöra numera en relativt liten del av de för anställdas pensionering avsatta, tillgängliga eller garanterade medlen, och denna pensionsfondernas andel tenderar att hastigt minska. Enligt en inom SPP utförd uppskattning skulle för närvarande endast omkring 20 procent av de enskilda företagens pensionsavsättningar utgöras av medel, som kunna bliva föremål för det särskilda skydd motionärerna önska bereda, och detta procenttal är säkerligen i sjunkande.

Motionärernas önskemål äro därför redan nu av relativt begränsad betydelse. Det förtjänar framhållas, att i det övervägande antalet fall av pensionsfondsmedels användning för annat ändamål hava de anställda icke i realiteten blivit lidande därpå, enär pensionerna oberoende därav fortsatt att utgå.

Det förtjänar att i detta sammanhang erinras därom att säkerligen många företag gärna skulle av eget initiativ avsätta pensionsmedel under för de anställda mer betryggande former än som sker vid vanlig avsättning till pensionsfond, om icke därvid de avsatta medlen bleve föremål för särskild beskattning. Enligt nu gällande författningar torde medel, som för pensionsändamål helt fränkiljas ett företags äganderätt, bliva föremål för gåvoskatt och sedan för såväl inkomst- som förmögenhetsbeskattning.

Då emellertid avsättandet av en pensionsfond oundvikligen framstår såsom en arbetsgivarens förberedande åtgärd för pensionering, är det naturligt att de anställda uti befintligheten av en pensionsfond se ett vittnesbörd både om arbetsgivarens avsikt och vilja att bereda dem pension och om att medel därtill komma att finnas. När därför ett företag av någon anledning nödgats använda sin pensionsfond för annat ändamål än det avsedda, har detta i vissa fall väckt oro och missnöje hos de anställda. Det är därför förklarligt om önskemål framkommit beträffande pensionsfondernas bevarande för deras ursprungliga ändamål.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser sig industriförbundet böra tillstyrka att frågan om enskilda företags pensionsfonder göres till före-

mål för utredning och att därvid såväl ovanberörda svårigheter beträffande beskattningen som ock de av motionärerna påpekade bestämmelserna i aktiebolagslagen tagas i beaktande.

Stockholm den 22 februari 1935.

Sveriges industriförbund.

B. Almgren.

Vilhelm Lundvik.

Bilaga E.

De anställdas centralorganisation.

Till andra lagutskottet.

De anställdas centralorganisation i Sverige (Daco), som erhållit på remiss av herr Bagge m. fl., von Seth m. fl., av herrar John Björck och Edward Larson samt herr Åqvist väckta motioner om beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag, får anföra följande.

De anställdas organisationer ha vid flerfaldiga tillfällen i skrivelser till offentliga myndigheter och annorledes understrukit nödvändigheten av att åtgärder vidtagas såväl för skapande av rationella pensioneringsformer som för tryggande av pensionsmedel. Daco kan alltså icke annat än instämma i motionärernas yrkande, att hithörande frågor bli föremål för skyndsamt utredning. Det har i de tvenne förstnämnda, likalydande motionerna framhållits, att den kommitté, som tillsatts för utredning av de anställdas arbetsförhållanden i allmänhet i detta hänseende endast skulle ha att sysselsätta sig med frågan om de anställdas rätt till utfäst pension, varför förefintligheten av denna kommitté icke bör utgöra hinder för att de övriga frågor, som inrymmas i detta frågekomplex särskilt utredas. Vid förfrågan hos nämnda kommitté, huruvida den anser, att det i motionen framförda spørsmålet faller inom ramen för dess utredningsuppdrag, har Daco erhållit den förklaringen, att så måste vara fallet. Frågan om pensionsmedels säkerställande, inklusive pensionsfondernas, anser kommittén nämligen vara intimt förbunden med rätten till pension.

Under uttrycklig förutsättning, att kommitténs uppfattning i detta avseende icke desavueras av statsmakterna, anser Daco någon åtgärd för tillgodoseende av det behjärtansvärda syftemål motionärerna önska främja för närvarande icke vara erforderlig.

Stockholm den 21 februari 1935.

De anställdas centralorganisation.

V. v. Zeipel.

gm *Gösta Malmström.*

Enl. uppdrag.

*Bilaga F.***Svenska bankföreningen.**

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan Svenska Bankföreningen av Eder beretts tillfälle avgiva yttrande över motionerna nr 12 och 98 i första kammaren och nr 29 och 78 i andra kammaren om beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag, får styrelsen för bankföreningen anföra följande.

Det har tidigare varit vanligt förekommande, att affärsföretag, särskilt större aktiebolag, sedan pensionsreglemente för inom företaget anställda fastställts eller annorledes principbeslut fattats om beredande av pensionsförmåner åt de anställda eller vissa grupper av dem, givit synligt uttryck åt sin sålunda tillkännagivna avsikt att sörja för de anställda genom att vid disponerandet av tillgängliga medel avsätta vissa belopp till en i balansräkningen under benämningen pensionsfond särskilt redovisad fond. Att en dylik fond icke har annan juridisk ställning inom bolaget än såsom en dispositionsfond har stundom icke stått klart för vare sig de anställda eller ens bolagets styrelse. Det är för den skull icke ägnat att förvåna, att, då sådana fonder i sammanhang med nedskrivning av värdet å vederbörande företags tillgångar måst tagas i anspråk, detta ofta väckt stark misstämning hos de anställda, som känt åtgärden som en dem tillfogad rättsförlust.

Det bör emellertid bestämt avrådas från att försök göres att genom tvångslagstiftning av ett eller annat slag föranleda de företag, hos vilka pensionsfonder av här avsedd beskaffenhet redovisas, att på rättsligt bindande sätt avskilja mot dylik fond svarande tillgångar. Många företag skulle icke eller endast med svårighet kunna vidtaga en dylik åtgärd. I sådana företag skulle en tvångsföreskrift här således långt ifrån att bli till gagn för de anställda snarare kunna lända dem till stort förfång.

I tydlighetens intresse kunde det däremot vara förtjänt att överväga, huruvida icke i bolagslagstiftningen förbud borde meddelas mot att i balansräkning benämningen pensionsfond användes för reserverade medel, som rättsligt icke hava en mot benämningen svarande karaktär. Denna fråga torde dock icke hava någon stor praktisk betydelse, eftersom, enligt vad styrelsen håller före, bildandet av sådana s. k. pensionsfonder, som med motionerna avses, tämligen upphört. Numera anlita de företag, vilka kunna och vilja bestrida med personalpensionering förbundna kostnader, andra och mera betryggande utvägar därför. Det torde härutinnan vara tillräckligt att hänvisa till den starka och snabba utveckling, som SPP (Svenska Personal-Pensionskassan) uppvisar.

Enligt vad styrelsen inhämtat, är det aktiebolagskommitténs avsikt att överväga de frågor, som genom motionerna blivit berörda. Vid dylikt förhållande förefaller det som om någon åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionerna icke vore påkallad.

Stockholm den 20 februari 1935.

För Svenska Bankföreningen.

Dess styrelse:

Helmer Sten.

K. Dahlberg.

351082. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag, 1935.